

сам!

Р. В. ПАВЕЛКІВ
О. П. ЦИГИПАЛО

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

УДК 159.925.7
ББК 88.8
П12

сам!

Серію засновано
в 2008 році

Р. В. ПАВЕЛКІВ
О. П. ЦИГИПАЛО

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Київ
«Академвидав»
2011

УДК 159.922.7
ББК 88.8
П12

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів**

(Лист № 1/11—4839 від 08.06.2010 р.)

Ставлення до дитини як до особистості, знання закономірностей її психічного життя, вікових новоутворень, кризових періодів розвитку — ключові передумови довірливих стосунків із нею, компетентного виховного процесу. Такі знання відкриває педагогам і батькам дитяча психологія. Ігнорування їх спричинює багато проблем у дітей і проблем із дітьми. Усебічному пізнанню, осмисленню і вмотивованому використанню цих знань сприятиме опанування матеріалу, вміщеного у пропонованому навчальному посібнику, який спонукає до самостійного вивчення загальних закономірностей і вікової специфіки життєдіяльності дітей, глибокого розуміння їх внутрішнього світу і мотивів поведінки, вибору психологічно вивіреної виховної діяльності.

Для студентів вищих навчальних закладів. Прислужитися педагогам дошкільних і загальноосвітніх закладів, батькам, а також усім, хто прагне пізнати внутрішній світ дитини, психологічні передумови емоційних проявів її думок і вчинків.

Рецензенти:

доктор психологічних наук, професор,
дійсний член АПН України *А. М. Богущ*;
доктор психологічних наук, професор *Ж. П. Вірна*;
кандидат педагогічних наук, професор *Т. І. Поніманська*

ISBN 978-617-572-015-8 (серія)
ISBN 978-617-572-019-6

© Павелків Р. В., Цигипало О. П., 2011
© «Академвидав», оригінал-макет, 2011

Зміст

1. Загальні засади дитячої психології	1.1. Сутність і значення дитячої психології	5
	1.2. Методологія і методи дитячої психології	16
	1.3. Сутність і закономірності психічного розвитку дитини	29
2. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці	2.1. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	47
	2.2. Немовлячий вік і його особливості	58
	2.3. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	73
3. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці	3.1. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку	91
	3.2. Продуктивні види діяльності дошкільника	107
	3.3. Трудова діяльність дитини дошкільного віку	117
	3.4. Становлення навчальної діяльності в дошкільному віці	129
	3.5. Спілкування дитини з дорослими та однолітками	141
4. Розвиток пізнавальних процесів дошкільника	4.1. Особливості уваги дітей дошкільного віку	154
	4.2. Мовлення і його розвиток у дошкільному віці	167
	4.3. Сенсорний розвиток дошкільників	179

	4.4. Мислення і його види в дошкільному віці	196
	4.5. Розвиток пам'яті дітей дошкільного віку	208
	4.6. Формування уяви у період дошкільного дитинства	219
5. Емоційно- вольова сфера у дошкільному дитинстві	5.1. Особливості емоцій і почуттів у дошкільному віці	232
	5.2. Воля та її роль у поведінці дитини	244
6. Формування особистості дошкільника	6.1. Умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	256
	6.2. Розвиток мотиваційної сфери і формування самосвідомості дитини у дошкільному віці	270
	6.3. Моральне становлення особистості дошкільника	284
	6.4. Темперамент і характер дитини дошкільного віку	295
	6.5. Розвиток здібностей у дошкільному віці	309
	6.6. Психологічна готовність дитини до школи	321
Додатки	1. Методика діагностування дітей немовлячого віку	334
	2. Методики діагностування дітей дошкільного віку	334
	3. Методики діагностування батьків, вихователів і психологів	354
	4. Ігри і тренінгові вправи для дітей дошкільного віку	357
	5. Психогімнастика для дітей дошкільного віку	361
	6. Бесіди для обговорення з дітьми дошкільного віку	363
	Відповіді на тестові завдання	366
	Термінологічний словник	368

Павелків Р. В.

П12 Дитяча психологія : навч. посіб. для самостійної роботи студента / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. — К. : Академвидав, 2011. — 376 с. — (Серія «САМ!»).

ISBN 978-617-572-015-8 (серія)

ISBN 978-617-572-019-6

Ставлення до дитини як до особистості, знання закономірностей її психічного життя, вікових новоутворень, кризових періодів розвитку — ключові передумови компетентного виховного процесу. Такі знання відкриває педагогам і батькам дитяча психологія. Усебічному пізнанню, осмисленню і мотивованому використанню їх сприятиме опанування матеріалу, вміщеного у пропонованому навчальному посібнику, який спонукає до самостійного вивчення загальних закономірностей і вікової специфіки життєдіяльності дітей, глибокого розуміння їх внутрішнього світу і мотивів поведінки.

Для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 159.922.7

ББК 88.8

Навчальне видання

Серія «САМ!»

Заснована в 2008 році

ПАВЕЛКІВ Роман Володимирович

ЦИГИПАЛО Олена Петрівна

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Спільний проект із ВЦ «Академія»

Редактор В. П. Мусійченко

Коректор Т. А. Дічевська

Комп'ютерна верстка С. Г. Гусева

Формат 60×90/16. Ум. друк. арк. 23,5. Зам. 11-72.

«Академвидав»

04119, м. Київ-119, а/с 37.

Тел./факс: (044) 483-19-24; 456-90-79.

E-mail: academvidav@gmail.com; academvidav@svitonline.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1006 від 08.08.2002 р.

ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика».

09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 567 від 14.08.2001 р.

Павелків Роман Володимирович

Доктор психологічних наук, професор, проректор Рівненського державного гуманітарного університету, директор Інституту психології та педагогіки, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, заслужений працівник освіти України. Автор 140 наукових публікацій, серед них: дві монографії, підручники «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія». Співатор навчальних посібників «Дитяча психологія» та «Дитяча психологія: практикум». Сфера наукових інтересів — дитяча, вікова та педагогічна психологія.

Цигипало Олена Петрівна

Викладач Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Т. Шевченка. Співатор навчальних посібників для студентів ВНЗ, серед них: «Дитяча психологія», «Дитяча психологія: практикум», «Короткий довідник з дитячої психології». Сфера наукових інтересів — теоретичні та практичні аспекти дитячої психології.

сам!

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

Ставлення до дитини як до особистості, знання закономірностей її психічного життя, вікових новоутворень, кризових періодів розвитку — ключові передумови довірливих стосунків із нею, компетентного виховного процесу. Такі знання відкриває педагогам і батькам дитяча психологія. Ігнорування їх спричинює багато проблем у дітей і проблем із дітьми. Усебічному пізнанню, осмисленню і вмотивованому використанню цих знань сприятиме опанування матеріалу, вміщеного у пропонуваному навчальному посібнику, який спонукає до самостійного вивчення загальних закономірностей і вікової специфіки життєдіяльності дітей, глибокого розуміння їх внутрішнього світу і мотивів поведінки, вибору психологічно вивіреної виховної діяльності.

Для студентів вищих навчальних закладів. Прислужиться педагогам дошкільних і загальноосвітніх закладів, батькам, а також усім, хто прагне пізнати внутрішній світ дитини, психологічні передумови емоційних проявів її думок і вчинків.

ISBN 978-617-572-019-6

9 786175 720196

«Академвидав»